

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ

Γεώργιος Δ. Καψάλης
Αθανάσιος Πασχάλης
Στέφανος Τσιάλος
Δημήτριος Γουλής

Ορθογραφικό - ερμηνευτικό λεξικό
Δ', Ε', ΣΤ' Δημοτικού

Το Λεξικό μας

Ορθογραφικό - ερμηνευτικό λεξικό Δ', Ε', ΣΤ' Δημοτικού
Το Λεξικό μας

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΕΠΕΑΕΚ

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ
ΣΥΓΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Η ΠΑΙΔΕΙΑ ΣΤΗΝ ΚΟΡΥΦΗ
Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Εκπαίδευσης και Αρχικής
Επαγγελματικής Κατάρτισης

ΕΡΓΟ ΣΥΓΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΟΥΜΕΝΟ 75% ΑΠΟ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ ΚΑΙ 25% ΑΠΟ ΕΘΝΙΚΟΥΣ ΠΟΡΟΥΣ

ISBN 960-06-1796-1

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΑΘΗΝΑ

Ορθογραφικό - ερμηνευτικό λεξικό

Δ', Ε', Στ' Δημοτικού

Το λεξικό μας

ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ	Γεώργιος Δ. Καψάλης , Καθηγητής του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων Αθανάσιος Πασχάλης , Σχολικός σύμβουλος Στέφανος Τσιάλος , Εκπαιδευτικός Δημήτριος Γουλής , Εκπαιδευτικός
ΚΡΙΤΕΣ-ΑΞΙΟΛΟΓΗΤΕΣ	Βασιλική Τοκατλίδου , Ομότιμη Καθηγήτρια του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης Κωνσταντίνος Νάσης , Σχολικός σύμβουλος Ευσταθία Χριστοπούλου , Εκπαιδευτικός
ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΗ	Μαρία Ράπη , Σκίτσογράφος-Εικονογράφος
ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ	Αλεξάνδρα Μπάσιου , Φιλολόγος
ΥΠΕΥΘΥΝΟΙ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ ΚΑΤΑ ΤΗ ΣΥΓΓΡΑΦΗ	Πέτρος Μπερέρης , Σύμβουλος του Π. Ι. Χρήστος Παπαρίζος , Σύμβουλος του Π. Ι.
ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΤΟΥ ΥΠΟΕΡΓΟΥ	Πηνελόπη Παπαϊωάννου , Φιλολόγος
ΕΞΩΦΥΛΛΟ	Αντώνιος Κέλλης , Εικαστικός καλλιτέχνης
ΠΡΟΕΚΤΥΠΩΤΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ	ACCESS Γραφικές Τέχνες Α.Ε.

Γ' Κ.Π.Σ. / ΕΠΕΑΕΚ II / Ενέργεια 2.2.1 / Κατηγορία Πράξεων 2.2.1.α:
«Αναμόρφωση των προγραμμάτων σπουδών και συγγραφή νέων εκπαιδευτικών πακέτων»

Πράξη με τίτλο:

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ
Μιχάλης Αγ. Παπαδόπουλος
Ομότιμος Καθηγητής του Α.Π.Θ.
Πρόεδρος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου

«Συγγραφή νέων βιβλίων και παραγωγή υποστηρικτικού εκπαιδευτικού υλικού με βάση το ΔΕΠΠΣ και τα ΑΠΣ για το Δημοτικό και το Νηπιαγωγείο»

Επιστημονικός Υπεύθυνος Έργου
Γεώργιος Τύπας
Μόνιμος Πάρεδρος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου

Αναπληρωτής Επιστημονικός Υπεύθυνος Έργου
Γεώργιος Οικονόμου
Μόνιμος Πάρεδρος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου

Έργο συγχρηματοδοτούμενο 75% από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο και 25% από εθνικούς πόρους.

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ

Γεώργιος Δ. Καψάλης
Αθανάσιος Πασχάλης
Στέφανος Τσιάλος
Δημήτριος Γουλής

Ορθογραφικό - ερμηνευτικό λεξικό
Δ', Ε', Στ' Δημοτικού
Το λεξικό μας

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΑΘΗΝΑ

1.	Πώς θα χρησιμοποιήσουμε το Λεξικό μας	6
2.	Συντομογραφίες, Ειδικά Σύμβολα, Αρκτικόλεξα	9
3.	Το Λεξικό μας Α - Ω	11
4.	Η προφορά των φθόγγων	252
5.	Η σημασία των λέξεων (Ομώνυμα ή Ομόηχα, Παρώνυμα, Συνώνυμα και Αντίθετα, Ταυτόσημα)	254
6.	Ο τονισμός των λέξεων	257
7.	Η γραφή των αριθμητικών	259
8.	Πίνακες κλιτικών παραδειγμάτων	262
9.	Το λεξιλόγιο των Ηλεκτρονικών Υπολογιστών	278
10.	Γεγονότα - Σταθμοί της Ελληνικής Ιστορίας	282

1. ΠΩΣ

Θα χρησιμοποιήσουμε το Λεξικό μας

Αγαπητά μας παιδιά!

Το Λεξικό που έχετε στα χέρια σας δε μοιάζει τόσο με τα Λεξικά για μεγάλους, που ίσως γνωρίζετε μέχρι σήμερα. Σκοπός του είναι να γίνει ο αχώριστος σύντροφος στις καθημερινές σας περιπλανήσεις μέσα στον πλούσιο κόσμο της ελληνικής μας γλώσσας. Θα σας διευκολύνει στις αναζητήσεις σας σχετικά με τη γλώσσα και τη γνωριμία σας με πολλές πλευρές της. Θα πληροφορηθείτε, δηλαδή, τι σημαίνει η κάθε λέξη, πώς γράφεται, ποιες άλλες λέξεις έχουν περίπου την ίδια σημασία και πολλά άλλα.

Εμείς, θέλοντας να σας βοηθήσουμε να χρησιμοποιείτε σωστά και εύκολα το Λεξικό που ετοιμάσαμε, επιλέξαμε έναν ιδιαίτερο τρόπο για να σας το παρουσιάσουμε:

Χωρίσαμε το Λεξικό μας σε τρεις στήλες:

κοιτάζω

(Ρήμα, Ρ3)

(ενεστ. κοι-τά-ζω, αόρ. κοιτάξα, παθ. αόρ. κοιτάχτηκα, παθ. μτχ. κοιταγμένος)

[αρχ. κοιτάζω < κοιτή (= κρεβάτι)]

1. (μτβ.) στρέφω το βλέμμα σε κάποιον ή κάτι: ►Κοιτούσε από το παράθυρό του μακριά τη θάλασσα.

2. (μτβ.) φροντίζω, νοιάζομαι για κάποιον ή για κάτι: ►Κοιτάξε τους γονείς του στα γεράματα.

3. (μτβ.) εξετάζω κάτι με ιδιαίτερη προσοχή, ελέγχω: ►Κοιτάζω τη μηχανή του αυτοκινήτου πριν από κάθε ταξίδι.

Συνών.: παρατηρώ (1)

Σύνθ.: αγριοκοιτάζω, κρυφοκοιτάζω, γλυκοκοιτάζω

Οικογ. Λέξ.: κοιταγμα

Φράσεις: ►Κοιτάζω με μισό μάτι (= περιφρονώ κάποιον) ►Κοιτάζω στα μάτια (= είμαι απόλυτα ειλικρινής) ►Για κοιτα να δεις! (= για φαντάσου!)

Η αριστερή στήλη περιλαμβάνει την ίδια τη λέξη με την ορθογραφία της **(κοιτάζω)**, το είδος της λέξης (*Ρήμα*), ενώ ο κωδικός *P3* παραπέμπει στον τρόπο με τον οποίο κλίνεται το ρήμα στο τέλος του Λεξικού. Όταν δεν υπάρχει αντίστοιχος κωδικός, θα βρίσκουμε περισσότερες πληροφορίες για την κλίση της λέξης στη σχολική Γραμματική. Ακολουθεί ο τρόπος που χωρίζουμε τη λέξη σε συλλαβές (*κοι-τά-ζω*), οι βασικοί χρόνοι του ρήματος (*ενεστ. κοι-τά-ζω, αόρ. κοιτάξα, παθ. αόρ. κοιτάχτηκα, παθ. μτχ. κοιταγμένος*), καθώς και η βασική ετυμολογία της λέξης, δηλ. η ηλικία και η προέλευσή της [*αρχ. κοιτάζω < κοίτη (= κρεβάτι)*]. Στη στήλη αυτή θα συναντήσουμε συχνά και κάποιες γραμματικές ή ορθογραφικές υποδείξεις.

Η μεσαία στήλη μάς πληροφορεί για τις σημασίες της λέξης:

1. **(μτβ.) στρέφω το βλέμμα σε κάποιον ή κάτι**
2. **(μτβ.) φροντίζω, νοιάζομαι για κάποιον ή για κάτι**
3. **(μτβ.) εξετάζω κάτι με ιδιαίτερη προσοχή, ελέγχω**

Για κάθε σημασία δίνουμε ένα παράδειγμα, που περιλαμβάνει τη συγκεκριμένη λέξη, για να δείξουμε τον τρόπο που τη χρησιμοποιούμε στο λόγο. Το μπλε χρώμα στο παράδειγμα δείχνει τον τρόπο που συντάσσεται η λέξη, όταν αυτή είναι ρήμα (*Κοιτούσε από το παράθυρό του μακριά τη θάλασσα*).

Η δεξιά στήλη περιλαμβάνει τα **Αντίθετα**, αν υπάρχουν, και τα **Συνώνυμα** (*παρατηρώ (1)*). Ο αριθμός **(1)** δείχνει ότι η λέξη πριν από αυτόν (*παρατηρώ*) είναι συνώνυμη με την πρώτη σημασία του λήμματος (**1. στρέφω το βλέμμα σε κάποιον ή κάτι**). Ακολουθούν, επίσης, οι **Οικογένειες Λέξεων** (*κοίταγμα*), τα **Σύνθετα** (*αγριοκοιτάζω, κρυφοκοιτάζω, γλυκοκοιτάζω*) και οι **Φράσεις**. Εδώ θα συναντήσουμε στερεότυπες φράσεις και ιδιωτισμούς, που χρησιμοποιούνται πάντα με τον ίδιο τρόπο κι έχουν αποκτήσει ξεχωριστή σημασία (**► Κοιτάζω με μισό μάτι (= περιφρονώ κάποιον)**). Έτσι εμπλουτίζουμε περισσότερο τις γνώσεις μας για κάθε λέξη, μαθαίνοντας ιδιαίτερες σημασίες και έννοιες, που αυτή έχει αποκτήσει στο μεγάλο ταξίδι της.

Πολύ συχνά, κυρίως όταν η λέξη που εξετάζουμε είναι ουσιαστικό, θα βρούμε και τα **Προσδιοριστικά**. Πρόκειται για λέξεις, που συνήθως «συνοδεύουν» το λήμμα, όπως, για παράδειγμα, στο ουσιαστικό **λιμάνι** τα προσδιοριστικά είναι **φυσικό, απάνεμο, εμπορικό, διεθνές**.

Όταν η λέξη που εξετάζουμε είναι επίθετο, θα βρούμε αντίστοιχα τα **Προσδιοριζόμενα**.

Λιμάνι (το)
(Ουσιαστικό, Ο36)
(λι-μά-νι, γεν. -ού,
πληθ. -α)
[μτγν. λιμένιον,
υποκορ. του αρχ.
λιμήν]

1. φυσική ή τεχνητή διαμόρφωση παραλίας ή όχθης ποταμού ή λίμνης για την προστασία και το αγκυροβόλημα των πλοίων: ► Το καράβι έδεσε στο λιμάνι λόγω της θαλασσοταραχής.
2. (μτφ.) τόπος ή άνθρωπος στον οποίο αναζητεί κανείς ασφάλεια, καταφύγιο: ► Βρήκε στους συγγενείς του ένα λιμάνι γαλήνης και ηρεμίας.

Συνών.: σκάλα (1)
Σύνθ.: λιμεναρχείο, λιμενοφύλακας, μικρολίμανο
Οικογ. Λέξ.: λιμενικός, λιμενίσκος
Προσδιορ.: φυσικό, απάνεμο, εμπορικό, διεθνές (1)

Οι χαρακτηρισμοί **έμψυχα και άψυχα** που βρίσκουμε στα επίθετα δείχνουν αν το επίθετο «συνοδεύει» έμψυχα ή άψυχα ουσιαστικά ή και τα δύο.

Η βοήθεια, όμως, που προσφέρει το Λεξικό μας δε σταματά μόνο εδώ. Σε ξεχωριστές ενότητες δίνονται πληροφορίες για τα παρακάτω:

- Πώς προφέρουμε τους φθόγγους της γλώσσας μας.
- Τι είναι ομώνυμα, παρώνυμα, συνώνυμα, ταυτόσημα.
- Πώς και πότε τονίζουμε τις λέξεις στην ελληνική γλώσσα.
- Πώς γράφουμε τα αριθμητικά (ένα, δύο, δεκαπέντε κ.λπ.).

Ακολουθούν:

- Πίνακες με κλιτικά παραδείγματα ονομάτων και ρημάτων.
- Ένα μικρό λεξιλόγιο με την ορολογία που συναντούμε στους Η/Υ (Ηλεκτρονικούς Υπολογιστές).
- Ένας πίνακας με τα σπουδαιότερα πολιτικά και πολιτιστικά γεγονότα της ελληνικής ιστορίας, που περιλαμβάνει, επίσης, χρονολογίες - σταθμούς για την τεχνολογική πρόοδο στην Ελλάδα.

2. Συντομογραφίες

ά.	άρθρο	μεσν.	μεσαιωνικός, -ή, -ό
αγγλ.	αγγλικά	μεταφρ. δάν.	μεταφραστικό δάνειο
άκλ.	άκλιτος, -η, -ο	μτβ.	μεταβατικό
αμτβ.	αμετάβατο	μτγν.	μεταγενέστερο
ανατομ.	ανατομία	μτφ.	μεταφορά
ανισοσύλλ.	ανισοσύλλαβος, -η, -ο	μτχ.	μετοχή
Αντίθ.	Αντίθετα	Οικογ. Λέξ.	Οικογένεια Λέξεων
αντων.	αντωνυμία	ορ.	οριστική
αόρ.	αόριστος	ουδ.	ουδέτερο
αριθμτ.	αριθμητικό	ουσ.	ουσιαστικό
αρσ.	αρσενικό	παθ.	παθητική φωνή
αρχ.	αρχαίος, -α, -ο	παραθ.	παραθετικά
αρχαιόκλ.	αρχαιόκλιτος, -η, -ο	Παροσμ.	προσοιακία
βιολ.	βιολογία	πληθ.	πληθυντικός
βλ.	βλέπε	πολιτ.	πολιτική
γαλλ.	γαλλικά	πρκ.	παρακείμενος
γεν.	γενική	πρόθ.	πρόθεση
γεωγρ.	γεωγραφία	Προσδιор.	Προσδιοριστικά
γεωμ.	γεωμετρία	Προσδιοριζ.	Προσδιοριζόμενα
γλωσσ.	γλωσσολογία	προστ.	προστακτική
γραμμ.	γραμματική	πρότ.	πρόταση
ελνστ.	ελληνιστικό	πρτ.	παρατατικός
ενεργ.	ενεργητική φωνή	ρ.	ρήμα
ενεστ.	ενεστώτας	σελ.	σελίδα
εξακολ.	εξακολουθητικός	σημ.	σημείωση
επίθ.	επίθετο	στερ.	στερητικό
επίρρ.	επίρρημα	σύνδ.	σύνδεσμος
ετυμ.	ετυμολογία	συνεκδ.	συνεκδοχικά
θηλ.	θηλυκό	Σύνθ.	Σύνθετα
ιατρ.	ιατρική	συνοπτ.	συνοπτικός
ισοσύλλ.	ισοσύλλαβος	Συνών.	Συνώνυμα
ιταλ.	ιταλικά	τυπογρ.	τυπογραφία
κεφ.	κεφαλαίο	υπερσ.	υπερσυντέλικος
λ.	λέξη	υποκορ.	υποκοριστικό
λατιν.	λατινικά	υποτ.	υποτακτική
λόγ.	λόγιος	φυσ.	φυσική
μαθημ.	μαθηματικά	φων.	φωνήεν
μέλλ.	μέλλοντας	χημ.	χημεία

Ειδικά Σύμβολα

- ▶ **[]** περικλείουν την ετυμολογία μιας λέξης
- ▶ **<** δηλώνει ότι η λέξη που βρίσκεται αριστερά προέρχεται από τη λέξη που βρίσκεται δεξιά
- ▶ **~** χρησιμοποιείται για επανάληψη της προηγούμενης λέξης ή φράσης

ΑΡΚΤΙΚΟΛΕΞΑ

- Α.Ε.** = Ανώνυμη Εταιρεία
Α.Π.Θ. = Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης
Β. = Βορράς, Βόρεια
ΒΑ. = Βορειοανατολικός
Γ.Γ.Α. = Γενική Γραμματεία Αθλητισμού
Γ.Ε.Α. = Γενικό Επιτελείο Αεροπορίας
Γ.Ε.ΕΘ.Α. = Γενικό Επιτελείο Εθνικής Άμυνας
Γ.Ε.Ν. = Γενικό Επιτελείο Ναυτικού
Γ.Ε.Σ. = Γενικό Επιτελείο Στρατού
Γ.Σ.Ε.Ε. = Γενική Συνομοσπονδία Εργατών Ελλάδας
Δ.Ε.Η. = Δημόσια Επιχείρηση Ηλεκτρισμού
Δ.Ε.Θ. = Διεθνής Έκθεση Θεσσαλονίκης
Δ.Ο.Ε. = 1. Διεθνής Ολυμπιακή Επιτροπή
2. Διδασκαλική Ομοσπονδία Ελλάδας
Δ.Ο.Υ. = Δημόσια Οικονομική Υπηρεσία
Ε.Ε. = Ευρωπαϊκή Ένωση
Ε.Ε.Σ. = Ελληνικός Ερυθρός Σταυρός
ΕΛ.ΑΣ. = Ελληνική Αστυνομία
ΕΛ.ΤΑ. = Ελληνικά Ταχυδρομεία
Ε.Μ.Υ. = Εθνική Μετεωρολογική Υπηρεσία
Ε.Ο.Κ. = Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα
Ε.Ο.Τ. = Εθνικός Οργανισμός Τουρισμού
Ε.Ρ.Τ. = Ελληνική Ραδιοφωνία Τηλεόραση
Ε.Σ.Υ. = Εθνικό Σύστημα Υγείας
Ε.ΥΔ.Α.Π. = Εταιρεία Ύδρευσης Αποχέτευσης Πρωτεύουσας
Η.Π.Α. = Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής
Ι.Κ.Α. = Ίδρυμα Κοινωνικών Ασφαλίσεων
Κ.Τ.Ε.Λ. = Κοινό Ταμείο Εισπράξεων Λεωφορείων
Κ.Τ.Ε.Ο. = Κέντρο Τεχνικού Ελέγχου Οχημάτων
Ο.Α. = Ολυμπιακή Αεροπορία
Ο.Α.Ε.Δ. = Οργανισμός Απασχολήσεως Εργατικού Δυναμικού
Ο.Α.Σ.Α. = Οργανισμός Αστικών Συγκοινωνιών Αθηνών
Ο.Α.Σ.Θ. = Οργανισμός Αστικών Συγκοινωνιών Θεσ/νίκης
Ο.Γ.Α. = Οργανισμός Γεωργικών Ασφαλίσεων
Ο.Η.Ε. = Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών
Ο.Σ.Ε. = Οργανισμός Σιδηροδρόμων Ελλάδας
Ο.Τ.Ε. = Οργανισμός Τηλεπικοινωνιών Ελλάδας
ΠΡΟ-ΠΟ = Προγνωστικά Ποδοσφαίρου
Ρ.Ι.Κ. = Ραδιοφωνικό Ίδρυμα Κύπρου
Τ.Ε.Ι. = Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα
ΥΠ. ΕΞ. = Υπουργείο Εξωτερικών
Φ.Π.Α. = Φόρος Προστιθέμενης Αξίας
Ω.Ρ.Λ. = Ωτορινολαρυγγολόγος

<p>άβουλος, -η, -ο (Επίθετο, Ε2, έμφυχα) (ά-βου-λος) [αρχ. άβουλος < ά-στερ. + βουλή (= γνώμη, σκέψη)]</p>	<p>αυτός που δεν έχει δική του θέληση, αποφασιστικότητα και πρωτοβουλία: ►Στις δύσκολες στιγμές είναι συνήθως άβουλος, δεν παίρνει αποφάσεις.</p>	<p>Συνών.: διστακτικός Οικογ. Λέξ.: άβουλα (ε-πίρρ.) Προσδιοριζ.: χαρακτήρας, πλάσμα, πλήθος</p>
<p>αγανακτώ και αγαναχτώ (Ρήμα, Ρ6) (ενεστ. α-γα-να-κτώ, αόρ. αγανάκτησα, παθ. μτχ. αγανακτισμένος) [αρχ. άγανακτώ]</p>	<p>1. (αμτβ.) θυμώνω, οργίζομαι: ►Οι επιβάτες αγανάκτησαν από τη μεγάλη καθυστέρηση του αεροπλάνου. 2. (μτβ.) εκνευρίζω, εξοργίζω: ►Μας αγανάκτησε με την αδικαιολόγητη επιμονή του.</p>	<p>Συνών.: δυσφορώ, εξοργίζομαι, δυσανασχετώ (1) Οικογ. Λέξ.: αγανάκτηση</p>
<p>αγγελία (η) (Ουσιαστικό, Ο19) (α-γγε-λι-α) [λόγ. < αρχ. άγγελία < άγγελος]</p>	<p>γραπτή ή προφορική ειδήση, μήνυμα, πληροφορία: ►Διάβασα με χαρά την αγγελία του γάμου σου.</p>	<p>Συνών.: γνωστοποίηση, ανακοίνωση Σύνθ.: αγγελιοφόρος, εξαγγελία, παραγγελία, προαναγγελία, εισαγγελία Οικογ. Λέξ.: άγγελος, άγγελμα, αγγελτήριο Προσδιορ.: έκτακτη, επίσημη, μικρή, χαρμόσυνη</p>
<p>αγέλη (η) (Ουσιαστικό, Ο25) (α-γέ-λη) [λόγ. < αρχ. άγέλη < άγω (= οδηγώ)]</p>	<p>1. κοπάδια από ζώα, που ζουν ή βόσκουν μαζί: ►Το χειμώνα οι αγέλες των λύκων βρίσκουν πιο δύσκολα την τροφή τους.</p>	<p>Συνών.: μπουλούκι, μάζα (2)</p>

	<p>2. (μτφ.) πλήθος ανθρώπων που παρασύρεται εύκολα: ► Μερικές φορές το πλήθος συμπεριφέρεται σαν αγέλη.</p>	
<p>αγενής, -ής, -ές (Επίθετο, E9, έμφυχα) (α-γε-νής, γεν. -ούς και -ή, -ούς και -ή, -ούς και -ή, πληθ. -είς, -είς, -ή) [αρχ. άγενής < άσπερ. + γένος]</p>	<p>αυτός που δεν έχει τρόπους καλής συμπεριφοράς: ► Επειδή είναι αγενής, δεν κάνει εύκολα φίλους.</p>	<p>Αντίθ.: ευγενικός Συνών: αδιάκριτος, αναιδής Οικог. Λέξ.: αγενώς (επιρρ.), αγένεια</p>
<p>αγνοώ (Ρήμα, P6) (ενεστ. α-γνο-ώ, αόρ. αγνόησα, παθ. αόρ. αγνοήθηκα, παθ. μτχ. αγνοημένος) [αρχ. άγνοώ < άσπερ. + γινώσκω]</p>	<p>1. (μτβ.) δεν ξέρω, δε γνωρίζω: ► Αγνοεί την ιστορία του τόπου του. ► Αγνοώ ποιος είναι ο ιδιοκτήτης του διπλανού διαμερίσματος. ► Αγνοούν ότι κατάγονται από την ίδια περιοχή. 2. (μτβ.) αδιαφορώ, δε δίνω σημασία, περιφρονώ κάποιον ή κάτι: ► Μας είδε χτες στην πλατεία, αλλά μας αγνόησε εντελώς.</p>	<p>Αντίθ: γνωρίζω, είμαι ενήμερος (1) Οικог. Λέξ.: άγνοια Φράσεις: ► Αγνοείται η τύχη του (= δεν υπάρχουν γί αυτόν πληροφορίες)</p>
<p>άγνωστος, -η, -ο (Επίθετο, E2, έμφυχα και άφουχα) (ά-γνω-στος) [αρχ. άγνωστος < άσπερ. + γνωστός]</p>	<p>αυτός που δεν τον ξέρουμε, που δεν τον έχουμε ξαναδεί: ► Ρωτούσε πληροφορίες για κάποιον άνθρωπο, που ήταν άγνωστος στο χωριό μας.</p>	<p>Αντίθ.: γνωστός Συνών.: ανεξακριβωτος, ανεπιβεβαίωτος Προσδιοριζ.: περιβάλλον, αίτια (τα), παράγοντας, πτυχή, προέλευση, πηγή Φράσεις: ► Άγνωστοι αίβουλαι του Ύψίστου (= όταν κάτι εξαρτάται από απροσδιόριστους παράγοντες) ► Άγνωστο κείμενο (= αδιδακτο κείμενο)</p>
<p>αγορά (η) (Ουσιαστικό, O18) (α-γο-ρά) [αρχ. άγορά < άγειρώ (= συναθροίζω)]</p>	<p>1. η απόκτηση αγαθών με χρήματα: ► Η αγορά των επίπλων του σπιτιού μας έγινε με δόσεις.</p>	<p>Αντίθ.: πώληση (1) Συνών.: προμήθεια (1), παζάρι (2) Σύνθ.: λαχαναγορά, παραγορά, κτηματαγορά, αγορανομία, αγοραπωλησία</p>

	<p>2. καθορισμένος χώρος και τόπος στον οποίο γίνονται αγοραπωλησίες: ►Όλη η οικογένεια επισκέφτηκε τη λαϊκή αγορά της πόλης.</p>	<p>Οικογ. Λέξ.: αγοράζω, αγοραστής, αγοραστός, αγορεύω, αγόρευση Προσδιορ.: φτηνή, ακριβή, χρηματιστηριακή (1, 2), λαχειοφόρος (1), λαϊκή (2) Φράσεις: ► Μαύρη αγορά (= για παράνομη πώληση)</p>
<p>αγορεύω <i>(Ρήμα, P2)</i> <i>(ευνεστ. α-γο-ρεύ-ω, αόρ. αγόρευσα)</i> <i>[λόγ. < αρχ. ἀγορεύω < ἀγορά]</i></p>	<p><i>(αμτβ.) μιλά σε δημόσια συγκέντρωση, βγάζω λόγο:</i> ► <i>Ο δικηγόρος αγόρευε για δύο ολόκληρες ώρες στην αίθουσα του δικαστηρίου.</i></p>	<p>Σύνθ.: απαγορεύω, αναγορεύω, υπαγορεύω Οικογ. Λέξ.: αγορά, αγορητής, αγόρευση</p>
<p>αγροίκος, -α, -ο <i>(Επίθετο, E3, έμφυχα)</i> <i>(αγ-ροί-κος)</i> <i>[αρχ. ἀγροΐκος < ἀγρός + οΐκος]</i></p>	<p>αυτός που συμπεριφέρεται με άσχημο τρόπο, ο άξεστος, ο ακαλλιέργητος: ► <i>Είναι αγροίκος και προσβάλλει συνεχώς τους άλλους.</i></p>	<p>Συνών.: τραχύς</p>
<p>αγρός (ο) <i>(Ουσιαστικό, O13)</i> <i>(α-γρός)</i> <i>[αρχ. ἀγρός]</i></p>	<p>χωράφι, καλλιεργήσιμη γη: ► <i>Στη Θεσσαλία καλλιεργούν απέραντους αγρούς με σιτηρά.</i></p>	<p>Συνών.: κτήμα Σύνθ.: αγροφύλακας, αγρόκτημα, αγροτεμάχιο, αγρανάπωση (= σκόπιμη διακοπή της καλλιέργειας ενός αγρού) Οικογ. Λέξ.: αγρότης, αγροτιά, αγροτικός</p>
<p>άγχος (το) <i>(Ουσιαστικό, O37)</i> <i>(άγ-χος, γεν. -ους, πληθ. -η)</i> <i>[λόγ. άγχος < άγχω (= πνίγω)]</i></p>	<p>αγωνία, ανησυχία, ανασφάλεια: ► <i>Είχα πολύ μεγάλο άγχος για τα αποτελέσματα των ιατρικών εξετάσεων.</i></p>	<p>Οικογ. Λέξ.: αγχώων, αγχώδης, αγχωτικός Προσδιορ.: ψυχοφθόρο, καθημερινό, έντονο</p>
<p>αγωγή (η) <i>(Ουσιαστικό, O24)</i> <i>(α-γω-γή)</i> <i>[λόγ. < αρχ. άγωγή < άγω (= οδηγώ)]</i></p>	<p>1. η καθοδήγηση των μικροτέρων από τους μεγαλύτερους, η ανατροφή, η εκπαίδευση: ► <i>Η αγωγή και η μόρφωση των νέων αποτελούν υποχρέωση κάθε πολιτείας.</i></p>	<p>Συνών.: διαπαιδαγώγηση, παιδεία (1) Σύνθ.: καταγωγή, παραγωγή, αναγωγή, προαγωγή, διαγωγή, συναγωγή, προσαγωγή</p>

	<p>2. προσφυγή σε δικαστήρια για δικαιώματα που έχουν παραβιαστεί: ► Κατέθεσε αγωγή στο δικαστήριο για τα ενοίκια που του χρωστούσαν.</p>	<p>Προσδιор.: κοινωνική, κυκλοφοριακή, ηθική, θρησκευτική, ειδική, αισθητική, σεξουαλική (1)</p>
<p>αγωγός (ο) <i>(Ουσιαστικό, Ο13)</i> (α-γω-γός) [λόγ. < αρχ. αγωγός < άγω (= οδηγώ)]</p>	<p>1. σωλήνας ή αυλάκι μέσα από τον οποίο μεταφέρεται ή διοχετεύεται κάτι: ► Το φυσικό αέριο μεταφέρεται με αγωγό. 2. (φυσ.) υλικό που έχει ή δεν έχει τη δυνατότητα να μεταφέρει θερμική ή ηλεκτρική ενέργεια: ► Το ξύλο είναι κακός αγωγός της θερμότητας και του ηλεκτρισμού.</p>	<p>Σύνθ.: πετρελαιοαγωγός, υδαταγωγός Προσδιор.: εναέριος, υπόγειος (1), καλός, κακός, ηλεκτρικός (2)</p>
<p>άδεια (η) <i>(Ουσιαστικό, Ο20)</i> (ά-δει-α) [αρχ. άδεια < άδεΐς < ά στερ. + δέος (= φόβος)]</p>	<p>1. η συγκατάθεση που δίνεται σε κάποιον να κάνει κάτι: ► Για να πάω στη διήμερη εκδρομή της τάξης μου, παίρνω πρώτα άδεια από τους γονείς μου. 2. έγγραφο που δίνει το δικαίωμα σε κάποιον να κάνει κάτι: ► Έβγαλε άδεια για την ανέγερση πρώτης κατοικίας. 3. το δικαίωμα που έχει κάποιος να απουσιάσει από την εργασία του για ένα χρονικό διάστημα: ► Κράτησε την άδειά του για τις καλοκαιρινές διακοπές.</p>	<p>Προσδιор.: αναρρωτική, κανονική, εκπαιδευτική (3), προφορική, εικοσιτετράωρη (1, 3)</p>
<p>αδέξιος, -α, -ο <i>(Επίθετο, Ε4, έμφυχα και άφυχα)</i> (α-δέ-ξι-ος) [λόγ. < ελνστ. ά-δέξιος < ά στερ. + δεξιός (= ικανός)]</p>	<p>αυτός που δεν έχει την ικανότητα να κάνει κάτι σωστά, προσεκτικά και επιτυχημένα: ► Ο οδηγός φάνηκε αδέξιος, χάνοντας τον έλεγχο του αυτοκινήτου σε μια απότομη στροφή του δρόμου.</p>	<p>Αντίθ.: επιδέξιος, επιτήδειος Προσδιοριζ.: οδηγός, τεχνίτης, χειρισμοί (οι), ενέργεια Οικογ. Λέξ.: αδέξια (επίρρ.), αδεξιότητα</p>

<p>αδημονώ (Ρήμα, Ρ6) (ενεστ. α-δη-μο-νώ, πρτ. αδημονούσα, μτχ. ενεργ. ενεστ. αδημονώντας) [αρχ. ἀδημονῶ < ἀδήμων (= ανήσυχος)]</p>	<p>(μτβ.) περιμένω με αγωνία και ανησυχία, ανυπομονώ: ► Αδημονούσε να ξαναδει και να φιλήσει το χόμα της πατρίδας, ύστερα από τριάντα χρόνια που βρισκόταν στην ξενιτιά.</p>	<p>Συνών.: ανησυχώ, λαχταρώ Οικογ. Λέξ.: αδημονία</p>
<p>αδιάβλητος, -η -ο (Επίθετο, Ε2, έμφυχα και άψυχα) (α-διά-βλη-τος) [λόγ. < αρχ. αδιάβλητος < ά στερ. + διαβλητός < διαβάλλω (= συκοφαντώ)]</p>	<p>αυτός που δεν μπορεί να κατηγορηθεί για έλλειψη τιμιότητας και αμεροληψίας: ► Πρόκειται για έναν έντιμο και αδιάβλητο δικαστή.</p>	<p>Αντίθ.: διαβλητός Συνών.: άμεμπτος, άψογος Προσδιοριζ.: διαδικασίες (οι), διαγωνισμός, χαρακτήρας, εκλογές (οι)</p>
<p>αδιάκοπος, -η, -ο (Επίθετο, Ε2, άψυχα) (α-διά-κο-πος) [λόγ. < ελνστ. αδιάκοπος < ά στερ. + διακόπτω]</p>	<p>που συμβαίνει συνέχεια, ασταμάτητος: ► Για να επιτύχεις το σκοπό σου, πρέπει να καταβάλεις αδιάκοπες προσπάθειες.</p>	<p>Οικογ. Λέξ.: αδιάκοπα (επίρρ.) Προσδιοριζ.: αγώνας, προσπάθεια, επιμονή, βροχή</p>
<p>αδιαλλαξία (η) (Ουσιαστικό, Ο19) (α-διαλ-λα-ξι-α, γεν. -ας, πληθ. -) [λόγ. αδιαλλαξία < ά στερ. + διαλλάσσομαι (= συμφιλιώνομαι)]</p>	<p>η απροθυμία για οποιαδήποτε συνεννόηση και συμβιβασμό: ► Στις συνομιλίες των δύο πλευρών κυριάρχησαν η αδιαλλαξία και η άρνηση.</p>	<p>Αντίθ.: διαλλακτικότητα, μετριοπάθεια Συνών.: ισχυρογνωμοσύνη Οικογ. Λέξ.: αδιάλλακτος, αδιάλλακτα (επίρρ.) Προσδιορ.: ανεξίτηλη, προκλητική</p>
<p>αδιάσειστος, -η, -ο (Επίθετο, Ε2, άψυχα) (α-διά-σει-στος) [λόγ. < ελνστ. αδιάσειστος < ά στερ. + διασειώ (= κλονίζω)]</p>	<p>ακλόνητος, ατράνταχος: ► Ο κατηγορούμενος υποστήριξε την αθωότητά του με αδιάσειστα επιχειρήματα.</p>	<p>Συνών.: ακράδαντος Οικογ. Λέξ.: αδιάσειστα (επίρρ.) Προσδιοριζ.: απόδειξη, τεκμήριο, μαρτυρία, στοιχείο</p>